

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 Per contractumne qui nullus est iure ciuili transferatur dominium

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

pronuntiantur omnino nulla & cassæ. Vbi non solum in foro exteriori, verum & interiori prohibetur vt reor translatio domini sicuti in actione pupilli. Quare qui pro missis, non tenetur solvere, & si soluerit, alter in conscientia ante repetitionem tenetur restituere. Neque valeret, si ludens legi renunciat et quoniam data est, non solum in fauorem illius, sed & in bonum commune posset tamen fieri libera donatio quam us semper subolet et haudem.

Ad primum igitur argumentum, nempe ad iuriam satis responsum est, quomodo id prohibeant. Neque clerici, si lucrantur, neque alij, qui lucrantur ab illis, aliter tenentur ad restitutionem, quam fit inter seculares. Nam etsi propter scandalum ac propter suam honestatem grauius peccent, tamen obligatio restitutionis non est alia quam inter seculares. Quæ enim sacerdos ludendo perdit, facultem habet perdendi, etiam si Episcopi, vt lib. 9. patebit, sunt enim suorum honorum domini. De religiosis autem diuersa est ratio. Negat ergo leges prohibentes ludere, perinde prohibere translationem domini aq; pupillis & simonia cis. Ad secundum autem respondetur, quod est illa vitia, quæ ludis permittuntur mortalitatis esse nullam tamen inde obortur restituendi obligatio, nisi modo exposita. Enimvero licet prodigalitas non nullum peccatum sit, prodigius nihilominus committitur transire. Et ad verbum Aristotelis consuetudinis aleatores cum latronibus respondetur, non id fecisse quasi eadem sit vitium que ratio, sed quia aleatores illiberales sunt, & contra ius amicitie delinquentes. Debet enim homo cum amicis ludere, quibus potius debet eligi iura, quam eorum bona ab illis conadere. Ad tertium denique eandem responsum est, vbi exposuimus verbum illud iuris, solum reddat, scilicet si reperiantur.

ARTICVLVS III.

Vtrum per contractum, qui nullus est iure ciuili transferatur dominium.

Circa idem membrum ciuili potestas quo voluntas domini cohibetur

transfere dominium examinare pertinet, vtrum contractus, qui est nullus iure ciuili sit etiam in conscientia nullus ita, vt vere dominij translationem impediatur? Et arguitur a parte negativa: Vbi finis ciuilis legis cessat, lex ipia vim suam amittit, atque adeo standum est, tunc naturali iuri finis autem legum contractuum solemnitate iubentium est, vt fraudibus & dolis eatur obuiam, ergo vbi constat nullam interuenisse fraudem, contractus tenebitur in conscientia. Secundo ad declarationem prioris præmissæ arguitur. Lex diuina cessante sine non obligat, tunc tantum minus humana, quanto inferior est. Probatur, an recedens in præcepto correctionis quæ correctionis finis est, non obligat, ait quippe August. de peccat. distinctio. sentima can. si quis, 2. si scirem non tibi prodesse, non timerem, non te admonerem. Pari ergo modo, vt exempli gratia dicamus vbi ciuili solemnitas testamento defuit constat tamen testatoris voluntas, standum est iuri non ciuili, sed naturali vt eadem impleatur voluntas. Tertio arguitur: Si illo rigore seruandum esset ciuile ius, vix sepe veniret, vt nullatenus morti proximus suam posset explere voluntatem, vt puta si legitimi testes haberi non possent. Quod tamen concessu videtur absurdum, in contrarium tamen est quod leges ciuiles, vt lib. 1. dictum est obligant in foro conscientie, per quas tamen absolute stabilium contractuum solemnitates, sub illo verborum rigore ut alias contractus pro seculo habeantur, vt de testamento patet. hæc consuetudinis, C. de testamen.

Quæstio præsens non est magis operæ inter doctores agitata, sed Innocent. in c. quia plerique, de immun. eccle. vnum ait obiter verbum, scilicet quod qui per contractum, cui defuit solemnitas iuris, aliquid possidet, teneatur ad restitutionem.

Vbi docet contractus minus solemnem esse nullum in conscientia, subdit autem exemplum de contractu qui per voluntatem pupilli sine assensu tutoris factus est. Panor. mitan. vero super eodem capite, & ntonio de iurio adhaerens contrariam est sententiam amplexus, videlicet quod vbi fias abest & dolus standum est naturali iuri, vt contractus teneatur, non obstante

OTO
ure
pibus
DIE
13

obstante civili lege. Atque in hanc sententiam superripit Syluestr. in verbo, Alienatio §. 12. & verbo testamentum, l. §. 5. Et postea Adria. quolib. 6. art. 1. propter rationes quas modo in fronte quaestionis recitauimus, & quidem Anr. de Butr. sic asserit consuluisse, vt legata illegitimi testamenti nihilominus seruentur, in quorum consequentiam addit in suo tractatu Minoritano, quod legatum minoritae factum licet iure humano inhabilis ille sit ad recipiendum, est nihilominus persoluendum conscientia. Haec ergo est opinio communis. Sunt tamen profecto argumenta in contrarium a deo multa, eademque non infirma, vt contrariam sententiam maiori cum probabilitate confirmet. Audiui ego iam pridem in his nostris scholis contrariam sententiam, ceu multo probabiliorem defendari, nempe contractum nullum iure civili esse etiam in conscientia nullum. Haud tamen ego tam absolute opinionem hanc asserere audeo, vbi casus huiusmodi mihi occurrunt, sed in eadem sententiam vtrinque temperatam pro capto meo amplector. Ad cuius explanationem notandum est, republicam & principem secularem bifariam posse dominiorum translationem impeditur. Vno quidem modo absolute, cuius exempla in pupillo ante legitimam aetate & in maioratus possessore produximus, per quos idcirco proculdubio dominium non transmittitur. Altero vero modo non simpliciter, & absolute, sed per modum contractus ad obuiandum fraudibus praescribendo, sicut respublica civilis iubet testamentorum solennitates & ecclesiastica, formas contractuum quibus ecclesiae bona alienantur. Et de istis ad quaestionem hanc conclusionem respondetur. Contractus, cui deest essentialis solennitas iuris, licet in conscientia non sit ipso facto simpliciter nullus, veluti ille, qui fieret a pupillo, illegitime aetatis eatenus tamen est nullus, vt bona conscientia possit quisque legis beneficio in tali casu vti. Exponitur conclusio: Vbi frater meus liberis orbis per testamentum minus soleanne, puta cui ea solennitas iuris deest, cuius defectu in iudicio merito pronuntiabitur tanquam nullum (nam cui minor solennitas defuerit, pro legitimo est habendum) vbi inquam frater meus, cuius ego ab intestato haeres sum, per tale testamentum extraneum nuncu-

pauit heredem, ego tuta conscientia possum hereditatem adire, & defendere me nullitate testamenti, quamvis sciam ab ipso fraude in fratrem apud alios aliter dispositum esse. Ac proinde dum mihi in foro exteriori adiudicabitur, possum optima fide hereditatem possidere. Eodem modo, si pater meus per huiusmodi testamentum legata fecit (pia modo missa faciamus) ego non tenor in conscientia legata implere. Cur autem fuerim conclusionem sic moderatus, quod non penitus translationem dominij in his euentibus ipso facto irritatur & annullatur, dicam in calice probationum conclusionis. Neque vero conclusionem sic audeo asserere, vt contrariam omnino existimauerim improbabilem, quoniam vbi affectionem nostram apud alios non inuenio paulo soleo esse cunctantior ad asserendum. Nihilominus argumenta subiiciam, quae mihi profecto multo probabiliorem hanc faciunt opinionem, quam est contraria. Et si ego inter theologos vilius essem auctoritatis, profecto iudicium iuris naturalis, & potissimum conscientia, non alijs quam Theologis est deferendum. Supponamus ergo civilium legum tenorem. In testamento, verbi gratia, nuncupatio, puta vbi sine tabellionis subscriptione verbo nuncupantur haeres & testes, requiruntur septem testes, vt habetur Instit. de testamentis, §. 1. Et pariter in testamento subscripto, sed tamen oculo & ob signato vt habetur l. citata, Haec consultissima C. de testamentis, & l. peculiari regni 3. Tauri. Tamen in testamento aperte scripto sufficientes tres testes cum tabellione & quinque sine illo quantum antiquo iure quandoque requiruntur plures quandoque pauciores, vt in testamento Imperatoris, & in testamento militis, & in testamento caeci, & cetera. Vt in glossis super eisdem titulis instit. & C. & h. late à doctoribus adnotandum est. Requiritur etiam testes legitimi, puta vt neque mulier, neque surdus, neque mutus, neque infamis admittatur, vt in eodem Institutio. §. testes cauetur. Quamvis de hoc nihil hic definimus, sed id ad iudicium seculare deferimus. Similiter iure Pontificio cautissimum est, ne res ecclesiae sine tribus contractibus distrahanter, vt r. q. 2. ca. ca. enim, & 2. q. 2. can. sine exceptione, & de reb. eccle. non alien. à Doctoribus adnotatur. At ergo contraria opinio, quod etiam

Docu
metum
auctoris

Senten-
ria au-
ctoris.

etiam si in foro exteriori testamentum pronuntietur nullum, standum tamen est in conscientia voluntati testatoris, ubi non interfuit fraus. Et pariter dum in alienatione bonorum Ecclesie defuerit contractum solemnitas. Nos autem in contrarium hæc subiicimus argumenta. *Supponamus enim primo ex lib. 1. leges civiles obligare in conscientia, ut ipse idem Panormit. eodem loco cum eodem Innocentio planissime consentit. Tunc inquam arguitur sic. Leges eiusmodi nullam profus exceptionem faciunt, sed absolute ajuat. vbi que defuerit talis solemnitas, nullum esse contractum. Sic enim concludit dicta lex Codicis. Hac consultiissima. vbi testamentum non fuerit subscriptum, pro infecto haberi conuenit. Et rursus ex imperfecto autem testamento voluntatem tenere defuncti non volumus, nisi in et solos liberos a parentibus vniuersusque sexus habeatur, videlicet nisi liberi in sola diuidenda hereditate voluntate habeant patris, ut glossa. Et Institution. quibus modis testament. infirmetur. §. ex eo ait Iustinianus. Imperfectum testamentum sine dubio nullum est. Et postea ait se velle eisdem legibus viuere. Et l. Regni citata. 3. Tauri habetur, quod vbi testum numerus iustus non fuerit, testamentum nullam fidem faciat, neque in iudicio, neque extra. Et in can. citato, sine exceptione habetur, quod alienatio inconsulto facte rerum Ecclesiasticarum, sit irrita. Cum ergo lex eandem vim habeat, quam verbis perorat, sit, ut sine vilo interpretamento sit illi obediendum. Sed ais, Leges non adhibent verbum, in conscientia. Hic autem cauillus est: nam non est in more legis obnibus talia adijcere verba, sed ex natura legum sequitur obligatio in conscientia. At quo rei punctum patentius fiat, arguitur secundo sic. Lex, ut solemnissimum habet doctorum axioma, accidentarios casus non respicit, sed ea, que ut plurimum contingunt. Iura enim, ut i ff. de leg. Pomponius ait constitui debent in his que accidunt, & via venire possunt, non tamen in his, que preter opinionem, & insperato contingunt. Igitur licet ratio istarum legum fuerit, ut fraudibus dolisque obuia retur, nihilominus est in aliquo casu finis ille deficiat, lex suam retinet vigorem. Exempli sunt frequentif.*

simam ac parentissima que demirandum est Panormitanum & suos non inspexisse. Prohibet lex, ut art. 1. dicebamus, pueros sua propria sponte bona sua alienare, cuius vti que finis est, ne per eorum imprudentiam male dilapidentur. Contingit esse puerum decem vel duodecim annorum, qui sapienter & in rem suam possit de suis bonis disponere, virum propterea contractus inconsulto tutore ab ipso factus, tenebit in conscientia? Profecto non tenebit. Item legis ieiunij finis, est corporum maceratio. Vtrum propterea, quod quis illa maceratione non indigeat, fiat exemptus a lege? minime gentium, Prohibet etiam ex arma nocturna, vtrum qui pacificus, possit illa deferre? Nequaquam. Eodem modo in proposito, licet in aliquo casu nullus interfuerit dolus, nihilominus vis legis non extinguitur. Et ratio huius est parentissima, quia alioqui leges scrupulosi pullos conscientijs iniicerent. Sæpe enim obscurum & ambiguum esset, vtrum tanta esset fraus ut sufficeret ad parendum in ciuili legi, an vero tam parua, ut propendendum esset in ius naturæ. Noluisset ergo legislator ciues esse horum iudices, sed quod syncere auferant legi, quandiu non esset contra ius naturæ. Sed ais, Contra ius naturæ est, ut si quis sic voluit disponere de suis bonis propter defectum solemnitatis, non impleatur eius voluntas profecto non est. Imo quam maxime eidem naturæ consentaneum, nempe ut fraudes tollantur & deceptions, quas in defuncto humana fallacia extrueret. Hac enim de causa art. 1. dictum est posse rem publicam naturalem voluntatem ciuium cohibere in suis dispensandis rebus, atque adeo modum illis præscribere. Imo vero arbitror, quod si ex occulto modo soluendi debita fraudes crebriscerent, posset princeps leges facere, ut solutio que coram testibus non sicut, non valeret, adeo ut in conscientia posset, quod contra leges solutum esset, iterato peti. Sed quidquid hoc veritatis habeat, ambigendum non est, quin possit conscientia pro infecto haberi ille sitimus contractus, etiam si fraus non interfuerit, ob id, quod interesse potuit. Quo si id potest, nescio quam efficacia eius verborum significatione efficere potuit, quam istorum. Sit testamentum nullum, habeatur pro infecto.

Potest solutio- nib mo- dum soluere.

OTO
ure
pibus
DIII
13

Tertia
ratio.

Et si fuerit imperfectum, voluntatem defuncti non teneat, sit irritum, nullam fidem faciat, neque in iudicio neq. extra. Tertio arguitur. Qui testamentum reliquit illegitimum, perinde decedit ac si absque vilo prorsus moreretur, quando quidem iure illud nullum est, ergo sic prorsus de tali defuncto censendum est ac si intestatus decessisset. Si autem quis absque vilo testamento legata fecisset, aut heredem nuncupasset, profecto hæres ab intestato non teneretur in conscientia illa implere etiam si nulla interfuisset fides, ergo neque vbi testamentum non est iudicium. Exempli gratia. Si quis absque liberis moriens præsentem fratrem diceret. Ego constituo talem heredem extraneum, autem tale facio legatum, quod non esset donatio, frater tamen non polliceretur id ratum habere, immo reuocaret, & haberi non posset copia rebellionis atque testium, vt secundum leges conderetur testamentum, profecto ille frater legitimus hæres licet optime nouisset defuncti voluntatem, neque vllam iniectam fuisse fraudem, non teneretur in conscientia aut alteri hæredi cedere aut legata implere, non obstante iure naturæ. Nempe quia lex iuste ad euitandas fraudes voluit ne defuncti voluntas vlla esset nisi per testamentum constaret. Quin vero & id iuste potuit facere in poenam negligentia testatoris, vt statim de præscriptione dicimus. Ergo vbi testamentum non fuerit iudicium, idem erit iudicium. Quarto arguitur. Idem est penitus iudicium in foro conscientia, quod in foro exteriori vbiunque res gesta constat, vt iudicium exterius non procedat ex falsa præsumptione, si quis autem intestatus decederet, licet legitimus hæres ab intestato fateretur in iudicio aliquid fuisse institutum heredem, aut alia defunctum fecisse legata, sine testibus tamen talis hæres ab intestato non compelleretur hereditatem alteri concedere, neque legata implere. Ergo idem dicit iudex pronuntiare quando testamentum est illegitimum, quãdoquidem iure est nullum atq. adeo ille ab intestato hæres manet tutus in conscientia, quandoquidem sententia non emanauit ex falsa præsumptione. Scio equidem de hoc variatum non unquam esse inter iudices, quando scilicet hæres fateretur voluntatem defuncti, sed profecto crediderim perinde pronuntiandum esse, ac si nihil defun-

Quarta
ratio.

aus disposuisset. Sed ais, tales sententia solum tenent in foro exteriori, non autem in foro conscientia. Imò vero si non obligarent in conscientia, tunc leges illa conscientiarum essent illaque atrices, ne deberent ab ecclesia tolerari, secundum verbum illud in e. quoniam, de præscrip. Quod absque peccato mortali non potest obseruari, derogandum est. Enimvero si dum iudex non ex falsa præsumptione procedat sed secundum eius confessionem, qui reus sit, eum absoluit non manet in conscientia tutus, iniqua est lex, cum tamen merito non sint abrogata, sed approbata. Quinto arguitur. Ex contraria huic nostre opinione consequitur vti venire posse, vt qui priam absque vlla culpa nullaque alia illata vi, sed ob solum tenorem legis euitare aliter peccatum mortale non posset, quã grauisimam faciendo suorum bonorum iacturam. Sit enim pupillus ab intestato defuncti hæres, qui alium extraneum per testamentum illegitimum heredem nuncupauit. Tunc tutor si hereditatem pro suo pupillo non petat, reus ipse fiet in iudicio, & ob negligentiam condemnabitur, vt pupillo refundat quæ sua causa perdidit. Si autem petat, manifeste peccat secundum opinionem nobis aduersam, quãdoquidem sciens & prudens petit quod non est pupilli. Supponimus enim et constare nullam inter fuisse fraudem. Hoc autem non est concedendum. Sexto denique ac postremo arguitur. Nisi eiusmodi leges in conscientia obligarent non satis effecti fini prouisum ob quem instituta sunt. Prouidit exempli gratia ecclesia ne eius bona nisi cum tali solemnitate & cautione alienarentur, si ergo ab illo qui aliter emit, non possent rursus clerici ac religiosi bona conscientia repetere, frustra nec fuisse cautio legis. Nunc igitur explicatio opus est cur dixerimus non prorsus per tales contractus impediri dominij translationem. Causa enim est, quod tunc si ille nuncupatus hæres per inuadit testamentum forte hereditatem possideret, deberet absque vilo iudicio & petitione illa restituere heredi ab intestato. Et pariter si legatarius legatum possideret, deberet illud protinus eidem heredi reddere, quod amen esset nimio rigore leges intelligere. Crediderim ergo quod qui possidet rem aliquam per contractum minus solennem sibi acquisitam dummodo

do frangit omnis, vis, & dolus abfuerit non tenetur restituere nisi vocatus in iudicium & condemnatus. Et eodem modo, si quis iusto pretio emit bona ecclesie sine dolo, & fraude, licet non interuenisset solennitas contractus, iuste potest ecclesia tacente, possidere, sed & ecclesia etiam potest bona conscientia reperere & ratio mea est quod iura humana nihil aliud volunt, quàm quod in iudicio tales contractus habeantur nulli, non autem quod ipso statim facto translatio sit nulla. Quare etsi ille cui competit repetitio ob ignorantiam non periret, nepe quia nescit testamentum aut contra eum non fuisse legitimum, quamuis possessor id sciat non tenetur ei reuelare.

Si autem exempli gratia (de quo casu ego ipse consultus fui) defunctus per illegitimum testamentum nuncupauit extraneum hæredem, & neque ille neque frater ab intestato succedens possessionem adiuit, sed utique est ea prohibitio, ut nolit possessionem capere, nisi sibi ius faueat, abique dubio nuncupatus hæres debet cedere, & posthaberi. & succedens ab intestato hæreditate potiri. Hæc & si non prodenonstratis dixerim, crediderim tamen esse verissima.

Si quis autem cõtraria teneatur opinio, illam aut respuat, aut sequatur, quoniam qui contra conscientiam agit prauus est secundum illud. Quod non est, ex fide, peccatum est. Verumtamen nihilominus huic nostræ assertioni non nihil ambiguitatis obmoliri quispiam posset. Primum Panorm. pro se in contrarium adducit regulam eiusdem Innocentij, capit. quod si cur de elect. Vbi ait electionem quæ iuri nature consentit, licet non seruentur iuris solennitates, tenere. At vero profecto salua estimatione solennis Abbatis & eius sequocium non est. bilis sincere & candidè in electa, neque vero citata regula Innocentij. Ipse enim non loquitur vbi electio nulla est iure positiuo, sed vbi esset infirmamanda, ut ait text. si in iudicium deferretur. Subdit enim exemplum ut si aliquis electorum ex contemptu non fuisset vocatus tunc enim si electio sit a maiori parte, illo connumerato, tenet quidem iure tam humano, quam naturali. Quamuis contempnus ille possit agere ad infirmamdam electionem. In tali inquam casu ait electum tutum esse in conscientia quouisque

quassetur electio. Quæ quidem sententia adeo non est contra nos, ut non sit etiam pro nobis, nam licet iure nature fateatur Innocentius electionem valere, dicit quod potest iure humano infirmari. Haud ergo credendus est Innocentius sibi ipse contra dixisse. Neque alia regula eiusdem illic Panormitani quidpiam contra nos impræsentiarum agit, nempe quod quando ius civile aliquid disponit contra ius nature, standum est iuri nature. Hæc enim legis dispositio non est contra ius nature, sed eius moderatio & restrictio pro bono pacis. Quod autem omnium vehementissime contra nos pugnare videtur, est cap. cū esses. de testa. vbi Alexander 3. videtur contrarium decernere. Fuit enim de consuetudine interrogatus quæ erat in Episcopatu Host. vbi nullum testamentum nisi secundum leges humanas, puta septem aut quinque testibus subscriptum adhibebatur, & respondit, tales leges a diuina lege & sancte a. n. patrum institutis, & a generali ecclesie consuetudine esse alienas, & ideo scãdum esse contra illas iuri naturali, secundum quod in ore duorum vel trium stat omne verbum. Et ideo vbi quis patrocianorum coram presbytero suo & tribus & duobus alijs testibus testamentum ediderit valere decreuit. At vero (ut cum debita reuerentia ad textum respondeamus) licet ius nature sit ut duo vel tres testes sufficiant, nam vbi homines naturali sinceritate viuere ille sufficeret numerus, tamen nullatenus negari potest quin vbi humana fraudulencia in rem publicam serperent neque iura esset fides sanctissimum sit numerum testium lege augere. Nam ius nature non est prohibitiuum, sine plures exigantur testes, sed sinceritatis humane expressiuum, nempe quod vel tres sufficiant, qui ideo numerus, licet plurimum in causis tam civilibus quàm ecclesiasticis sufficiat, tamen merito in aliquibus requiruntur plures ut lib. nos. tractabimus. Vult enim eadem ipsa ecclesia, ut patet 2. quest. 5. canon. Praesul. in nõ nullis causis plures testes esse necessarios nempe ad condemnandas personas Curie insignes vti puta Cardinales, presbyteros &c. Cum ergo eadem sancta ecclesia quæ ob personarum dignitatem, quorum crimina difficile creduntur, voluerit augeri testium numerum, nõ est cur leges repellat ad confirmandam defuncti voluntatem, qui si

Secundũ.

Tertiũ ex ca. cū esses, de testam.

Exponitur illud, in ore duorum vel trium, &c.

Rõ def. ad ca. cū esses. Personæ in dignitate consuetudine si facile citari non debent.

calletur

Arg. cõtra sententiam auctoris

OTO
ure
pibus
DIII
13

ARTICVLVS IIII.

Virum prescriptio dominium in possessorem transferat.

calletur pro se loqui non potest amplio-
rem quoque numerum requirit, praecipue
ubi testamenta, aut non sunt subscripta, aut
sunt oclata, nam in apertis ius naturae ser-
uatur trium testium cum tabellione. Igitur
illic pontifex sumus non est credendus
leges eiusmodi abrogasse, quia non habet
auctoritatem in leges principum nisi qua-
tenus sunt contra ius diuinum, ut ipse Pa-
pa fatetur, can. cum ad verum & cano duo
sunt. 96. distin. neque abrogationis verbo
illic vitur neque talis abrogatio recepta
vquam a principibus fuit. Igitur licet
alijs preterea duobus modis, gloffa illic re-
xtu interpretetur, satis sit nobis altero duo-
rum modorum respondere, scilicet aut quod
id restringendum est ad pia legata ut ex-
plicatur cap. statim proximo relatum quae
quidem legata minorem exigunt solemnita-
tatem. Vel forte melius quod cum episco-
patus Hostiensis esset in territorio ecclesiae
potuit Papa precipere, ut non seruari-
entur leges ciuiles. Nam profecto neque in pijs
causis vbiq; admittitur iure legatum il-
legitimi testamenti, tamen heredes de ho-
nestate illa doceat implere.

Alię so-
lutiones
e cum ef-
ses.

Ad pri-
mū prin-
cipale in
principio
cōclusio-
nis.

Ad 3.

Argumenta autem in capite questionis
obiecta nullius sunt ponderis. Respondetur
enim ad primum finem legis duplici et
cessare posse, scilicet aut generaliter in re-
publica aut in particulari casu, & quando
cessat primo modo, cessat lex, quando ve-
ro non nisi in particulari, non cessat, ut la-
te expositum est. Quod autem Adrianus
subdit de correptione fraternae, nulla simi-
litudine pugnat. Praeceptum namque cor-
reptionis fraternae non habet pro fine cō-
mune bonum, sed particularem emenda-
tionem fratris, & ideo quando ille cessat,
superuacanea esset correptio. Finis autem
legum aauulatum illegitimos contra-
ctus, est bonum commune, quod nunquam
cessat. Item praecceptum correptionis fra-
ternae, est affirmatiuum, quod non obligat
nisi quando & vbi oportet, leges autem il-
le sunt generales. Ad tertium demum re-
spondetur, nullum esse inconueniens, ut
quis citra suam culpam & negligentiam
ob fortuitum euentum cohibeatur de suis
bonis disponere, ut pax iura sit in republi-
ca. Leges namque non valent singularia
cuncta cauere.

EXpediimus membrum prius publice
auctoritatis, quae cohibere potest legi-
timum dominium, ne sua bona pro suo li-
bito dispendat. Sequitur ergo secundum,
quod est ad auferendum quoque ciuibus
eadem ipsa bona. Et peculiariter id di-
spuabimus in prescriptio, de qua qua-
ritur utrum prescriptio dominium ab in-
uito domino auferat, & conferat possesso-
ri? Et arguitur de more a parte negatiua.
Respublica, nisi quando ipsa indigerit ne-
minem ciuium expoliare potest inuitum
sua substantia, praeterquam ratione delicti,
vfu autem venire potest ut abiq; vlla pro-
sus domini culpa aut negligentia quispiā
triginta quadragintaque annis possideat
alienum, ergo tunc nulla est causa aut
eiusmodi possessor dominum acquirat.
Secundo. Si prescriptio tanta polleret, vi-
sequeretur ut possessor male fidei pretri-
beret. Nam si causa legis fuit dominium
ob negligentiam punire, non est dignus
minori poena, dum possessor mala fide pos-
sideret, quam dum possidet bona. Tertio ar-
guitur. Si mala fides intra tempus prescrip-
tionis ad restitutionem obligat, sequitur op-
etiam quando possessor dubitat an res quā
possidet, sit aliena, ius prescriptio in pe-
diatur. Consequens tamen videtur esse cō-
tra August. 14. quest. vnica, cano si viro,
vbi ait, Tandiu quenque possessorem bo-
ne fidei rectissime dici, quandiu se posside-
re ignorat alienum. In contrarium autem
est auctoritas Gelasij 16. quest. 3. cap. Pre-
sulum, & can. quicunque can. placuit qui
bus decernit prescriptionem triginta anno-
rum, etiam inter episcopos & ecclesias vim
obtinere.

Secunda pars humane potestatis, qua
princeps reipublice tam ecclesiasticae, quā
ciuilis potest ab inuitis tum bona sua au-
ferre, tum etiam in aliorum transferre do-
minium. Primum ratione subueniendi rei-
publice, ut art. 1. dictum est, vim suam exer-
cere potest, nempe ut dum ei opus est ci-
uium subsidio, eos ad contributionem co-
gat, quoniam sumus, ut ait Paul. ad Roma.
12. membra vnius corporis, & ideo teno-
mus